

prof. zw. dr hab. Krzysztof Kubiak
ul. Biała 7A/B4
80-435 Gdańsk

Gdańsk 04.05.2019 r.

RECENZJA

osiągnięć doktora Krzysztofa MROCZKOWSKIEGO ubiegającego
się o nadanie stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych
w dyscyplinie historia

Oświadczam, że między mną a ubiegającym się o nadanie stopnia doktora habilitowanego panem doktorem Krzysztofem MROCZKOWSKIM nie zachodzi konflikt interesów, czyli nie występują bezpośrednie relacje osobiste (pokrewieństwo, związki prawne, konflikt), nie mają ponadto miejsca relacje zależności zawodowej lub służbowej, nie była prowadzona współpraca naukowa. Podstawą formalną sporządzenia recenzji jest decyzja Centralnej Komisji Do Spraw Stopni i Tytułów (Nr BCK-I-L-9388/18) z dnia 5 marca 2019 roku o powołaniu na recenzenta oraz umowa zawarta z Uniwersytetem Rzeszowskim reprezentowanym przez prorektora ds. nauki w współpracy z zagranicą profesora doktora habilitowanego Marka Koziorowskiego i dziekana Wydziału Socjologiczno-Historycznego doktora habilitowanego, profesora Uniwersytetu Rzeszowskiego Pawła Grata.

Charakterystyka rozwoju zawodowego Kandydata

Doktor Krzysztof Mroczkowski jest absolwentem Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie. Ukończył kierunek historia w 1999 roku przedstawiając pracę magisterską na temat *Amerykańskie jednostki powietrzno-desantowe w II wojnie światowej* napisaną pod kierunkiem profesora doktora habilitowanego Andrzeja Kastorego. W tym samym roku zatrudniony został w Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie, gdzie pokonując kolejne szczeble kariery jest obecnie Zastępcą dyrektora ds. naukowych i Głównym inwentaryzатorem zbiorów. Praca w Muzeum Lotnictwa Polskiego umożliwiła Kandydatowi uczestnictwo w szeregu ambitnych przedsięwzięć o charakterze naukowo – popularyzatorskim. Za doskonały przykład tego rodzaju działalności uznać należy współpracę programową przy projekcie edukacyjno-ekspozycyjnym *For Your Freedom and Ours. Historia dywizjonu 307* realizowanym wspólnie z 307 Squadron Project z Exeter, czy też opracowanie koncepcji i przygotowanie merytoryczne ekspozycji czasowej *Polska myśl techniczna w przemyśle lotniczym* prezentowanej podczas XXIV Międzynarodowego Salonu

Przemysłu Obronnego w Kielcach w roku 2017. Znaczną rangę miał też wcześniejszy udział Kandydata w organizacja, wspólnie z Museum of Flight ze Seattle w Stanach Zjednoczonych wystawy *Frank Piasecki and the Other Polish Aviation Designers*. Doktor Mroczkowski był kuratorem i autorem katalogu naukowego wystawy, wcześniej zaś przygotował jej koncepcje przestrzenną i merytoryczną, by w końcu, w trakcie otwierającego wernisazu, wygłosić wykład inauguracyjny.

Prócz powyższego Kandydat uczestniczył w 30 konferencjach krajowych oraz dziewięciu międzynarodowych (z których pięć odbyło się w ośrodkach zagranicznych). Powyższy poziom aktywności uznać należy za satysfakcjonujący, zwłaszcza że we wszystkich przypadkach był to udział czynny, związany z wygłoszeniem referatu lub komunikatu naukowego. Dobrze prezentują się również dokonania Kandydata jako organizatora i animatora życia naukowego. Był on organizatorem jednej konferencji (krajowej), a współorganizatorem sześciu kolejnych (w tym czterech międzynarodowych).

W roku 2008 magister Krzysztof Mroczkowski obronił przed Radą wydziału Socjologiczno-Historycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego rozprawę doktorską na temat *Operacje zrzutowe lotnictwa aliantów zachodnich i funkcjonowanie zrzutowisk AK na terenie dystryktu krakowskiego i galicyjskiego w latach 1941-1944*. Promotorem w przewodzie doktorskim był doktor habilitowany, profesor Uniwersytetu Rzeszowskiego Andrzej Olejko, recenzentami - profesor doktor habilitowany Tadeusz Kmiecik oraz doktor habilitowany, profesor Uniwersytetu Rzeszowskiego Andrzej Banasiak. W 2010 roku Kandydat zatrudniony został ponadto – jako adiunkt – w Instytucie Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego. Kandydat prowadził zajęcia z zakresu historii myśli wojskowej, historii wojskowości polskiej, historiografii wojskowości polskiej, wojskowych dziejów powstań narodowych, muzealnictwa i sztuki wystawienniczej, turystyki militarnej i innych.

Ocena dorobku naukowego Kandydata

Po uzyskaniu stopnia doktora Kandydat znacząco, zarówno w wymiarze ilościowym, jak i co znacznie ważniejsze – jakościowym, wzbogacił swój dorobek naukowo-badawczy. Zauważyć można przy tym pewną prawidłowość sprowadzającą się do jego koncentracji wokół dwóch rozdzielnych obszarów tematycznych, w których zachowuje on jednak koherentność oraz wewnętrzną logikę. Pierwszym – niejako pierwotnym - jest historia lotnictwa, ze szczególnym uwzględnieniem polskiego lotnictwa wojskowego oraz działań tego rodzaju sił zbrojnych podczas Wielkiej Wojny. Jest to jak najbardziej naturalne biorąc

pod uwagę fakt pracy w wiodącej w tym zakresie polskiej placówce muzealnej. Obszar drugi to najnowsza historia Bliskiego i Środkowego Wschodu, choć zaznaczyć trzeba, że zainteresowania naukowe Kandydata, opisywane geograficznie, sięgają również zachodnich krańców Maghrebu (z Marokiem oraz Mauretanią) oraz Sahelu. Pragnę zaznaczyć, że od kilku lat obserwuję z dużym zainteresowaniem rozszerzanie sfery naukowych zainteresowań doktora Mroczkowskiego zapoznając się z jego publikacjami, zarówno naukowymi jak i popularno-naukowymi. Podkreślenia wymaga, że świadczy to o jego immanentnej poznawczej ciekawości, ale również dojrzałości, a przede wszystkim wskazuje na intelektualną otwartość i gotowość mierzenia się z nowymi wyzwaniami. Postawa taka zasługuje, bez cienia wątpliwości, na bardzo wysoką ocenę, a jednocześnie stanowi nader bardzo prognostyk w odniesieniu dalszego rozwoju naukowego Kandydata.

Na dorobek naukowy składa się 11 pozycji sklasyfikowanych przez Kandydata jako monografie, w tym 6 współautorskich (w 5 wkład pracy kandydata oszacowany został na 50%, w jednej na 30%). Prócz tego Kandydat dołączył wykaz 15 pozycji, które określił mianem artykułów naukowych. W istocie w czasopiśmie naukowym opublikował tylko 2 materiały (w tym jeden współautorski). Artykuł poświęcone wybranym aspektom współpracy polskich władz wojskowych i żydowskiej prawicy przed II wojną światową oraz drugi traktujący o rekonfiguracji brytyjskiego systemu zarządzania przestrzenią strategiczną w rejonie Zatoki Perskiej w latach sześćdziesiątych XX wieku, zamieszczone zostały w *UR Journal of Humanities and Social Sciences*. Pozostałe wymienione publikacje są w istocie rozdziałami w monografiach. Powyższa uwaga ma charakter formalny, nie zaś wartościujący, jako że wartość dorobku ocenić można dopiero wnikając w ich wartość merytoryczną.

Spośród monografii na uwagę szczególną zasługują trzy, przy czym pierwsza – monografia samolotu PWS 26¹, w zestawieniu z kolejnymi stanowi doskonałą ilustrację ścieżki rozwoju naukowego Kandydata. Jeżeli więc w roku 2012 doktor Mroczkowski publikuje pracę stanowiącą opis genezy, niuanse konstrukcji oraz koleje służby maszyny produkowanej przez Podlaską Wytwórnę Samolotów (co samo w sobie jest przedsięwzięciem potrzebnym, wypełniającym istniejący w naukowej literaturze obszar niewiedzy, ale silnie deskryptywnym), o tyle już dwa lata później wydaje ważną pracę poświęconą izraelskiej operacji Płynny Ołów².

¹ K. Mroczkowski, *PWS 26*, Muzeum Lotnictwa Polskiego, Kraków 2012.

² K. Mroczkowski, *Płynny Ołów – izraelska operacja wojskowa w Strefie Gazy 2008-2009*, Infort Edition, Zabrze-Tarnowskie Góry 2014.

Publikacja ta okazała się być pierwszym w literaturze polskiej i mimo upływu kolejnych lat, nadal jedynym, pogłębionym opisem dramatycznych wydarzeń, które rozegrały się w latach 2008-2009. Podjęcie opracowania tytułowego zagadnienia zaledwie pół dekady po wygaszeniu ówczesnej fazy konfliktu izraelsko-palestyńskiego wymagało od Autora sporej odwagi naukowej i intelektualnej, a także świadomości pułapek czyhających na badacza mierzącego się z owymi zagadnieniami (większości których kandydat szczęśliwi uniknął). Monografia otrzymała klasyczny układ. Autor omawia tło i genezę konfliktu, zasoby i środki uczestniczących w nim stron, a następnie – stosując podejście chronologiczne – przebieg wydarzeń. Elementem nowym, zarówno w wymiarze metodologicznym, jak i merytorycznym, jest potraktowanie aktywności informacyjno-propagandowej Izraela i Palestyńczyków jako integralnej części działań zbrojnych, równie ważnej, a może nawet ważniejszej, niż oddziaływanie kinetyczne. W ten sposób Kandydat dowiódł, że nie tylko opisał, ale również dokładnie zrozumiał motorykę i wewnętrzną logikę współczesnych konfliktów zbrojnych, w pełni zasadnie zwanych „nowymi wojnami” lub „wojnami między społeczeństwami”. Ponadto doktor Mroczkowski wykazał się bardzo dobrym opanowaniem nowych narzędzi badań wojskowo-historycznych, ściśle powiązanych ze strumieniami informacyjnymi generowanymi przez infosferę. W sposób dość zaskakujący, niekiedy nawet brutalny wtargnęły one w mało wcześniej turbulentny obszar badań historycznych, radykalnie zmieniając dynamikę, ale przede wszystkim szerokość strumieni przekazu. Jednocześnie ślady w przestrzeni informacyjnej (filmy na You Tube, biuletyny internetowe, posty, komentarze) pozostaną zapewne jedynymi pozostawionymi przez większości struktur niepaństwowych, które – z samej swej istoty – nie archiwizowały i nie będą archiwizować ich w klasyczny sposób. Kandydat jako jeden z pierwszych fenomenów ów dostrzegł i potrafił twórczo wykorzystać w prowadzonej pracy badawczej. Zaznaczenia wymaga, że nie sprowadziło się to do prostego pozyskiwania informacji, ale wymagało wielostopniowej, starannej, wielowymiarowej selekcji i weryfikacji danych.

Jako główne osiągnięcie naukowe Kandydat wskazał monografię *Wojna i „Pokój dla Galilei”*. *Militarne i polityczne konfrontacje Organizacji Wyzwolenia Palestyny i Państwa Izrael na terytorium Libanu w latach 1970-1985*. Praca wydana została nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Rzeszowskiego w roku 2018, a recenzentami byli: doktor habilitowany, profesor Uniwersytetu w Białymstoku oraz doktor habilitowany Aleksander

Głogowski. Jest to jedna z nielicznych, powstałych w obrębie polskiej literatury naukowej, prac poświęconych wielowymiarowemu, ciągnącemu się przez dziesięciolecia konfliktowi³.

W obszernym wprowadzeniu Autor dokonał osadzenia fenomenu, który uczynił obszarem swych rozważań w czasie i przestrzeni polityczno-historycznej oraz przedstawił przyświecające mu cele i narzucone ograniczenia. Są one sformułowane na ogół klarownie, choć niekiedy – za pewne na skutek poszukiwań możliwie „naukowego” stylu narracji pojawiają się sformułowania, które bez cienia wątpliwości określić można mianem „kabalistycznych”. Za interesujące uznać należy rozważania dotyczące charakteru, a przede wszystkim dostępności źródeł oraz zasygnalizowany, choć nie wyeksplikowany wprost, zamiar skompensowania owego faktu poprzez możliwie szerokie czerpanie z zasobów prasowych: libańskich, izraelskich, amerykańskich, brytyjskich oraz polskich. Z kolei kwerenda przeprowadzona w Izraelu umożliwiła Autorowi dostęp do części zasobu Izraelskich Archiwów Państwowych oraz do nieupublicznianych w szerszym zakresie materiałów zgromadzonych we wiodących muzeach wojskowych (w tym Muzeum Sił Obrony w Tel Awiwie, Muzeum Wojsk Lotniczych w Hatzerim, Muzeum Korpusu Pancernego w Latrun, Muzeum Irgun/Etzel w Tel Awiwie). Merytoryczna część pracy skonfigurowana została w układzie chronologiczno-problemowym, z wiodącą rolą czynnika chronologicznego. Kandydat kreśli więc szkicowo historię Libanu od uzyskania niepodległości do przełomowego roku 1970, eksponując rolę i znaczenie czynnika palestyńskiego. Następnie łamiąc nieco konwencję chronologiczną na rzecz podejścia problemowego prezentuje rolę odgrywaną w regionie przez Organizację Wyzwolenia Palestyny w okresie od wojny sześciodniowej, w wyniku której Jordania utraciła Zachodni Brzeg, poprzez usunięcie Palestyńczyków z Haszymidzkiego Królestwa w toku konfrontacji nazwanej później „czarnym wrześnie”, po ukorzenienie się OWP w Libanie. Pojawienie się silnych struktur palestyńskich u północnej granicy oraz niezdolność państwa libańskiego do zachowania wewnętrznej spójności wymusiła z kolei Izrael do przeprowadzenia głębokiej redefinicji polityki bezpieczeństwa. W wyniku owego splotu okoliczności, dążąc do

³ W zbiorze publikacji zwartych wymienić można prace: S. Kościółkowski, *Kościółkowskiego, Polacy a Liban i Syria w toku dziejowym*, Instytut Polski w Bejrucie, Bejrut 1949; W. Skuratowicz, *Liban*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1969 (rodzaj przewodnika z jednym rozdziałem poświęconym historii Libanu); G. Wujek, T. Wujek, *Liban i jego problemy*, Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej, Warszawa 1993; E. Reklajtis, *Liban. Korzenie i przyszłość pluralizmu kultury*, Wydawnictwo Semper, Warszawa 1993; D. Madeyska, *Liban*, Wydawnictwo Trio, Warszawa 2003 (a także rozdział *Liban 200-2005* zamieszczony w pracy tejże autorki *Historia współczesna świata arabskiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2008); E. Reklajtis, *Liban. Między wojną a pokojem*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2003; M. Brylew, *Liban. Religia-wojna-polityka*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2016.

zapewnienia bezpieczeństwa północnym rubieżom państwo żydowskie uwikłało się na wiele lat w wewnątrzlibańską libańską rozgrywkę, stając graczem w konflikcie niezwykle złożonym, w którym układ przymierzy, powiązań i relacji miał wybitnie „obrotowy” charakter.

Kandydat zrealizował cele, nakreślone we wprowadzeniu do monografii. Publikacja stanowi cenny wkład w polskie piśmiennictwo naukowe oraz wypełnienie istotnej luki występującej w rodzimej literaturze przedmiotu odnoszącej się do:

- rozwoju sytuacji w Libanie w latach 1975-1980,
- relacji Izraela z Libanem, ruchem palestyńskim, ale również Syrią, Jordanią i Stanami Zjednoczonymi,
- ewolucji polityki bezpieczeństwa Izraela (a i po części Syrii),
- zmiany charakteru konfliktów zbrojnych toczonych po 1945 roku oraz charakteru tak zwanych wojen przez pośredników,
- wzrostu roli mediów w konfliktach zbrojnych.

Opracowanie charakteryzuje się nowatorskim podejściem do tytułowego problemu, gdyż Autor nie ogranicza się do prostej deskrypcji, ale rozbudowuje warstwę analityczną, czym nader udatnie łączy narrację historyka z rozważaniami typowymi dla literatury teoretyczno-wojskowej. Przyjęcie takiej konwencji nie byłoby, oczywiście, możliwe bez oparcia rozważań o, wspomnianą wcześniej, bardzo szeroką bazę bibliograficzną obejmującą materiały źródłowe, monografie, pryzynki o charakterze naukowym i popularno-naukowym, a także strony internetowe. Dzięki głębokiej znajomości tematu, erudycji, interdyscyplinarnemu podejściu, dobremu opanowaniu warsztatu nauk historycznych Pan doktor Mroczkowski przygotował więc monografię o dużym ciężarze gatunkowym.

Konkluzja

Na podstawie oceny osiągnięć naukowo-badawczych Kandydata stwierdzam, że publikacje jego autorstwa, ze szczególnym uwzględnieniem monografii *Wojna i „Pokój dla Galilei”*. *Militarne i polityczne konfrontacje Organizacji Wyzwolenia Palestyny i Państwa Izrael na terytorium Libanu w latach 1970-1985* wnoszą istotny wkład do rozwoju wiedzy w dyscyplinie historia. Wraz z dorobkiem dydaktycznym, organizacyjnym

i popularyzatorskim spełniają one w stopniu wystarczającym wymagania określone aplikującemu do stopnia doktora habilitowanego, a określone w:

- Ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2016 r. poz. 882 ze zm.),
- Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora,
- Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego,

W oparciu o analizę dotychczasowych osiągnięć Kandydata, rekomenduję pozytywnie jego starania o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego.

